

ПРОФІЛІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я, 2023

Одеська область

Центр громадського здоров'я

Ресурси охорони здоров'я. Діяльність закладів охорони здоров'я

Кількість постійного населення Одеської області станом на 1 січня 2022 року (наявні офіційні дані) становила 2 340 332 особи, що складало 5,71 % від населення України. Із наведених даних тільки частки лікарняних закладів та середнього медичного персоналу дещо менші за частку населення регіону.

Частки решти показників вищі або суттєво вищі частки населення регіону, що говорить про відносно добру забезпеченість регіону в сфері охорони здоров'я.

Суттєве перевищення частки викликів швидкої медичної допомоги над часткою населення можна пояснити значним переміщенням населення через російське повномасштабне вторгнення.

Показник	Україна	Одеська обл.	%
Кількість населення	40 997 698	2 340 332	5,71
Число лікарняних закладів	1 096	60	5,47
Загальне число ліжок	228 351	13 507	5,92
Число закладів, які надають амб.-поліклінічну допомогу	2 307	135	5,85
Число амб.-поліклінічних закладів, які мають денні стаціонари	1 202	78	6,49
Число ліжок в денних стаціонарах	32 904	2 250	6,84
Проліковано хворих в денних стаціонарах	1 203 745	81 632	6,78
Кількість викликів швидкої медичної допомоги	4 660 255	343 362	7,37
Загальна чисельність лікарів (без зубних)	133 237	8 383	6,29
Загальна чисельність середнього мед.персоналу	229 368	12 352	5,39

Питома вага показників регіону в Україні за 2023 р., %

Підсумки пандемії COVID-19 в Україні та регіоні 2020-2023 роках

З березня 2020 по червень 2023 року як в цілому в Україні, так і в Одеській області тривала пандемія COVID-19.

За цей період в регіоні було зареєстровано 356 835 підтверджених випадків цієї інфекції або 6,41 % від всіх випадків в Україні, що майже на 1 % більше, ніж част-

ка населення області в структурі населення країни. Це може вказувати на більшу інтенсивність циркуляції збудника в області, ніж в середньому по Україні.

Щодо кількості померлих, то в області % померлих майже пропорційний % населення області в структурі населення країни, але летальність в області (1,74 %) помітно менша, ніж летальність в цілому по Україні (2,02 %).

Примітним є те, що летальність медпрацівників в області в 1,4 рази більша, ніж відповідний загально-український показник.

Показник	Україна	Одеська обл.	Питома вага, %
Кількість підтверджених випадків COVID-19, всього	5 562 748	356 835	6,41
Померло від COVID-19, всього	112 481	6 206	5,52
Летальність сукупного населення від COVID-19, %	2,02	1,74	–
Кількість випадків COVID-19 серед медпрацівників	154 637	6 538	4,23
Кількість померлих від COVID-19 серед медпрацівників	1 256	75	5,97
Летальність медпрацівників від COVID-19, %	0,81	1,15	–
Питома вага (%) щеплених від COVID-19 серед тих, хто захворів з початку вакцинації	17,1	12,9	–

Найбільш поширені інфекційні захворювання регіону

Групою інфекційних захворювань з найбільшими показниками реєстрації як в Україні, так і в Одеській області є ГРВІ, які мають майже однакові показники захворюваності. Серед інших респіраторних інфекцій в 2023 році в області високі показники мав грип – майже втричі вище, ніж в цілому в Україні, але показник скарлатини в області був більше, ніж втричі меншим, а у вітряної віспи на 31% меншим за загальноукраїнські показники.

Стан захворюваності на кишкові інфекції в Одеській області суттєво гірший, ніж в цілому в Україні: ГКІ невідомої етіології – в 2,6 рази більше, ГКІ встановленої етіології – на 61%, а зоонозні сальмонельози – на 58% більше. Лише захворюваність на ротавірусний ентерит у 81 раз менше, ніж в цілому в Україні.

Найпоширеніші зоонози (хвороба Лайма, лептоспіроз), а також аскаридоз в регіоні мають значно менші показники захворюваності, ніж в цілому в Україні.

Інфекції	Україна, на 100 тис. нас.	Одеська обл., на 100 тис. нас.
ГРВІ	12 749,45	13 039,00
Грип	32,41	91,18
Вітряна віспа	96,64	73,79
Скарлатина	25,48	7,78
ГКІ встановленої етіології	52,93	86,61
ГКІ невстановленої етіології	70,01	183,91
Інші (зоонозні) сальмонельози	10,76	18,59
Ротавірусний ентерит	7,32	0,09
Хвороба Лайма	11,98	0,98
Лептоспіроз	1,06	0,38
Аскаридоз	40,56	8,12

Захворюваність в регіоні та в Україні за 2023 р.

Спалахи інфекційних захворювань в Україні та регіоні в 2023 р.

Кількість спалахів (4) інфекційних захворювань в 2023 році в Одеській області становить 6,25% від їх загальної кількості в Україні, що є більше частки населення області від загальної кількості населення України (5,71%), але питома вага кількості випадків в межах зафіксованих спалахів становить 4,63 %, що є меншим від частки населення області серед населення України. Також і середня кількість випадків на 1 спалах (7,25) в регіоні є відчутно меншою, ніж в середньому в Україні (9,8).

Таким чином, інтенсивність спалахів інфекційних хвороб в Одеській області була в середньому дещо меншою, ніж в цілому в Україні.

Звертає на себе увагу та обставина, що відсоток лабораторно підтверджених випадків інфекційних хвороб в межах спалахів в регіоні становив 93,1%, що суттєво вище, ніж загальноукраїнський показник (78,3%).

Показник	Україна	Одеська обл.	Питома вага, %
Кількість спалахів, всього	64	4	6,25
Кількість випадків в межах зафіксованих спалахів	627	29	4,63
Середня кількість випадків на 1 спалах	9,80	7,25	–
Захворюваність на 100000 населення в межах спалахів	1,53	1,22	–
Лабораторно підтвержені випадки інфекційних хвороб у межах спалахів, %	78,30	93,10	–
Питома вага спалахів кишкових інфекцій, %	89,10	100	–

Соціально значущі інфекційні хвороби

Туберкульоз (ТБ)

В 2023 році в Одеській області захворюваність на туберкульоз (нові випадки + рецидиви) та смертність від нього були вдвічі вищими, ніж в цілому в Україні, а захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ-інфекцією була в 4,5 рази вище, ніж в Україні. При цьому показник захворюваності на ТБ в області серед дитячого населення (0–14 років) не мав таких різючих відмінностей як показники сукупного населення (13,0 на 100 тис. нас. проти 10,4 на 100 тис. нас. в Україні).

Загалом значно вищі показники інцидентності та смертності ТБ в області в порівнянні із загальноукраїнськими показниками не корелюють з тим фактом, що показники ефективності лікування ТБ практично не відрізняються (або мало відрізняються) від аналогічних загальнонаціональних показників і були в межах від 65,3% до 75,9% в області проти 63,2–77,5% в Україні.

Показник	Україна	Одеська обл.
Захворюваність на ТБ (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	48,4	99,6
Захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. населення	8,2	36,9
Захворюваність на ТБ серед дітей віком 0–14 років (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	10,4	13,0
Смертність від ТБ сукупного населення, на 100 тис. нас.	6,9	14,1
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ), %	77,5	75,9
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ/ВІЛ), %	64,5	66,1
Ефективність лікування (МЛС-ТБ), %	63,2	65,3

Показники ТБ у Одеській області та Україні за 2023 р.

ВІЛ/СНІД

В 2023 році в Одеській області на обліку знаходилось 25 745 осіб з ВІЛ-інфекцією, з яких 2 047 було виявлено у цьому ж році, що становить відповідно 16,35% і 15,85% від показників по Україні. Кількість нововиявлених хворих на СНІД становить 669 осіб, що становить 19,96 % від показника по Україні. Слід зазначити, що у 2023 р. число нових смертей від СНІДу в області становило 374 випадки. Це 21,78 % від всіх випадків смертей від СНІДу по Україні.

Показник	Україна	Одеська обл.	%
Кількість населення	40 997 698	2 340 332	5,71
Число нових випадків ВІЛ-інфекції	12 914	2 047	15,85
Число нових випадків СНІДу	3 351	669	19,96
Число нових смертей від СНІДу	1 717	374	21,78
Кількість ЛЖВ на обліку	157 435	25 745	16,35

Питома вага показників області та України за 2023 р., %

Вірусні гепатити

В 2023 році в Одеській області було зареєстровано 207 випадків вірусних гепатитів, що становить 2,1 % від показника по Україні. В структурі переважну більшість становлять хронічні вірусні гепатити – 57,0 %, гострі гепатити С, В та А складають 17,4 %, 12,1 % та 1,4 % відповідно, що складає майже 88 % захворюваності на вірусні гепатити в регіоні.

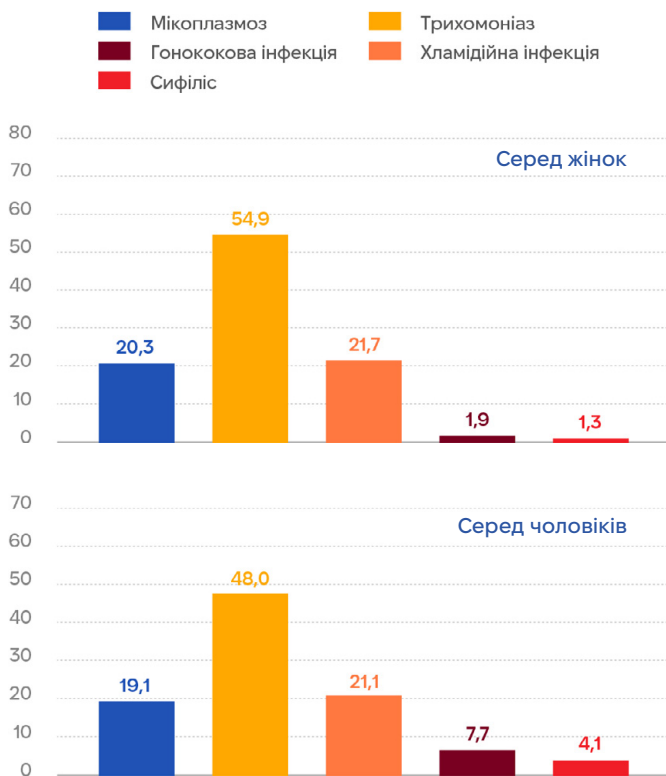
Структура захворюваності на вірусні гепатити у 2023 р., %

Інфекції, що передаються статевим шляхом (ІПСШ)

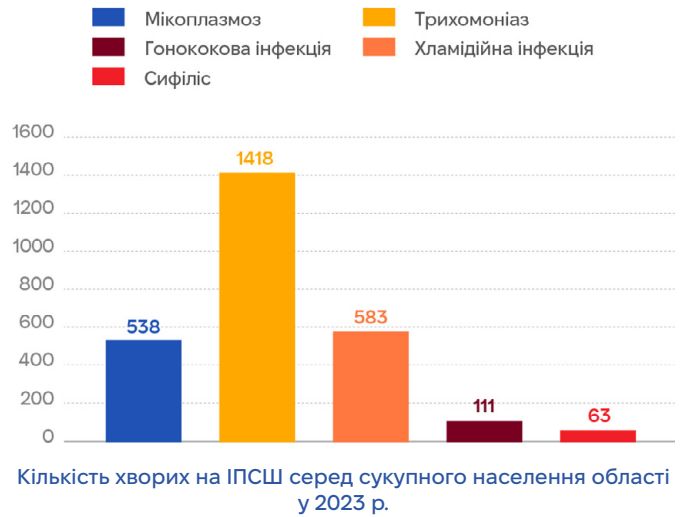
В 2023 році в Одеській області було зафіксовано 2705 випадків захворювання на п'ять ІПСШ-нозологій серед сукупного населення, з яких більше 98 % припадає на дорослих (18 років+). Всього 1 418 осіб захворіли на трихомоніаз, що становить 52,27 % від усіх випадків ІПСШ.

Найбільше випадків ІПСШ було зареєстровано серед жінок – 1 676 випадків проти 1 037 серед чоловіків.

І у чоловіків, і у жінок найчастіше реєструвались випадки трихомоніазу, хламідійної інфекції та уrogenітального мікоплазмозу: у чоловіків – 48,02 %, 21,12 % та 19,09 % відповідно, у жінок – 55,89 %, 21,12 % та 20,29 % відповідно.

Структура захворюваності на ІПСШ у 2023 р., %

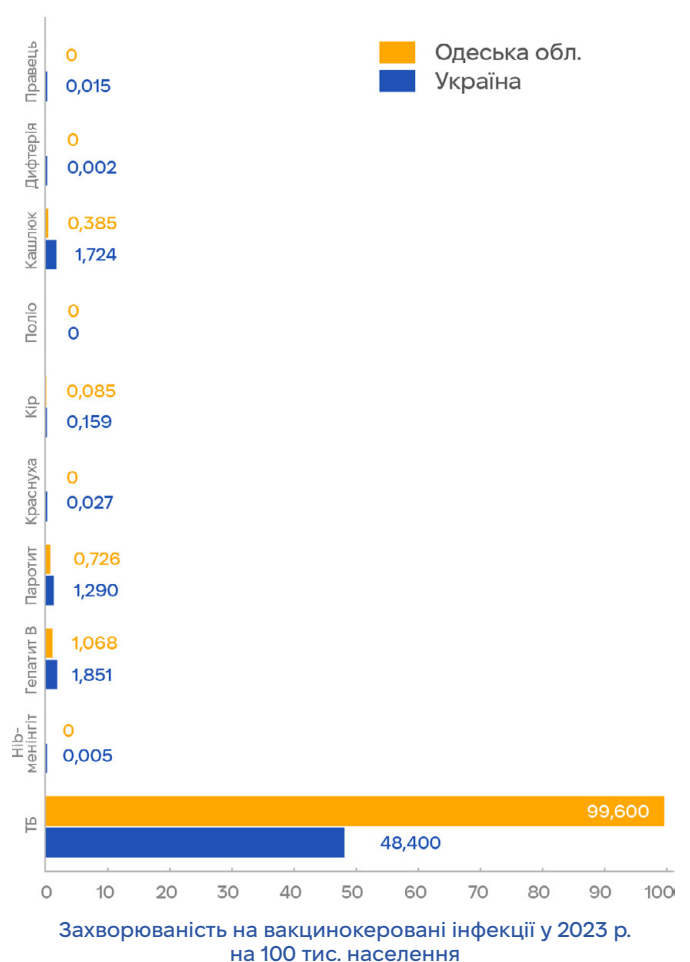

Кількість хворих на ІПСШ серед сукупного населення області у 2023 р.

Захворюваність на вакциновані інфекції в 2023 році

В 2023 році в Одеській області епідемічна ситуація з вакцинованих інфекцій найбільш несприятливою була по туберкульозу, оскільки показник захворюваності в області вдвічі перевищував загальний показник по Україні.

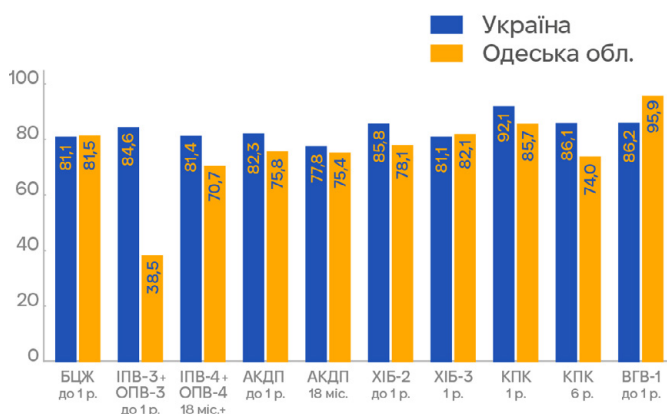
Щодо інших вакцинованих інфекцій, то ситуація в області є відносно сприятливою: не було зареєстровано жодного випадку НІВ-менінгіту, краснухи, поліомієліту, дифтерії та правця, а захворюваність на гепатит В, епідемічний паротит, кір і кашлюк в 1,5-4 рази була меншою за загальноукраїнські показники.

Захворюваність на вакциновані інфекції у 2023 р. на 100 тис. населення

Вакцинація

Порівняно із загальними показниками в Україні в Одеській області досить низькі показники охоплення щепленнями – лише за одним із щеплень, що передбачені календарем щеплень, досягнуто 95 % охоплення (проти ХІВ-інфекції), а за іншими щепленнями охоплення в області знаходиться на рівні 70–85 % і для більшості щеплень менше загальних показників України.

Охоплення щепленнями у 2023 р., %

Злоякісні новоутворення

В 2023 році в Одеській області на обліку перебувало 83 779 хворих на злоякісні новоутворення, що становить 6,99 % від кількості по Україні. В 2023 році було виявлено 6 857 випадків захворювань на злоякісні новоутворення, що становить 8,18 % від кількості хворих, що перебували на обліку у Одеській області. Слід зазначити, що серед виявлених нових випадків захворювань дещо більше жінок (53,24 %), ніж чоловіків, але серед померлих більше було чоловіків (54,86 %).

Натомість в області смертність від злоякісних новоутворень серед чоловіків (102,37 на 100 тис. населення) відчутно переважала смертність серед жінок (75,07 на

100 тис. населення), що, ймовірно, може вказувати на більш пізні звернення чоловіків за медичною допомогою. Обтяжуючим фактором для лікування є виявлення злоякісних новоутворень на пізніх стадіях, так в області на 3-й і 4-й стадіях у 2023 році було виявлено 21,4 % нових випадків.

Розлади психіки внаслідок вживання психоактивних речовин

В 2023 році в Одеській області під наглядом перебувало 39 657 осіб з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин, з яких 18 940 осіб були охоплені відповідним лікуванням (47,76 %). В Одеській області в етіологічній структурі хворих під наглядом переважали особи, які вживали алкоголь (82,57 %), опіоїди (11,92 %), інші психоактивні речовини (3,62 %) та канабіоїди (1,88 %).

В 2023 році в Одеській області вперше взято під нагляд 1171 особу з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин. В етіологічній структурі виявлених хворих переважали особи, які вживали алкоголь (76,94 %), опіоїди (12,13 %), інші психоактивні речовини (7,27 %) та канабіоїди (1,88 %).

Через уживання:		Взято під нагляд з уперше встановленим діагнозом	% серед вперше виявлених в етіологічній структурі	Перебуває під наглядом на кінець звітнього року	% в етіологічній структурі серед осіб, що перебувають під наглядом	Охоплені лікуванням, усього	% охоплених лікуванням серед осіб під наглядом
алкоголю всього	Україна	38 312	79,81	441 862	82,66	170 073	38,49
	Область	901	76,94	32 746	82,57	15 790	48,22
опіоїдів всього	Україна	4 791	9,98	46 306	8,66	22 854	49,35
	Область	142	12,13	4 729	11,92	1 869	39,52
канабіоїдів всього	Україна	1 409	2,94	14 333	2,68	4 217	29,42
	Область	22	1,88	746	1,88	444	59,52
інших психоактивних речовин – всього	Україна	5 845	12,18	32 022	5,99	12 031	37,57
	Область	106	9,05	1 436	3,62	837	58,29
разом	Україна	50 357	100	534 523	100	209 175	39,13
	Область	1 171	100	39 657	100	18 940	47,76

Етіологічна структура розладів психіки та поведінки від вживання психоактивних речовин, 2023 р.

Репродуктивне здоров'я жінок

В 2023 році в Одеській області було зафіксовано 13 442 пологів та народилося живими в лікарняних закладах 13495 дітей, що становить відповідно 7,53 % та 7,51 % від кількості пологів і народжених в Україні. Материнська смертність в області становила 3,03 % від загальноукраїнської (в інтенсивних показниках 7,41 на 100 000 новонароджених проти 18,37 на 100 000 новонароджених загалом в Україні).

Малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області склала 107 випадків (7,96 %) від 1 345 випадків по усій Україні або 7,93 дітей на 1 000 народжених живими проти 7,49 на 1 000 народжених живими загалом по Україні. Онкологічна захворюваність на найбільш поширені хвороби жіночої репродуктивної сфери в області реєструвалась наступним чином: рак жіночої молочної залози – 877 випадків, рак жіночих статевих органів всіх локалізацій – 687 випадків, в тому числі рак шийки матки – 187 випадків (або відповідно 6,98 %, 5,58 % та 6,31 % від кількості хворих в Україні).

Показник	Україна	Одеська обл.	%
Пологів всього	178 468	13 442	7,53
Материнська смертність	33	1	3,03
Абортів всього	42 683	3 420	8,01
Народилось дітей живими в лікарняних закладах	179 611	13 607	7,53
Померло дітей у віці до 1 року	1 345	107	7,96
Захворіло на рак жіночої молочної залози	12 568	877	6,98
Захворіло на рак жіночих статевих органів (всі локалізації)	12 311	687	5,58
В тому числі захворіло на рак шийки матки	2 964	187	6,31

Резюме/рекомендації

За наявними даними Одеська область достатньо непогано забезпечена медичною інфраструктурою та медичними кадрами, але тягар на систему громадського здоров'я має відчутну тенденцію до зростання у зв'язку з повномасштабною війною з РФ.

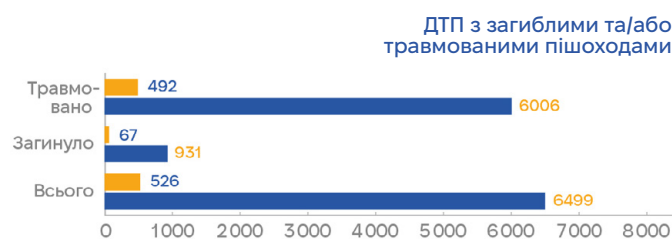
За підсумками пандемії COVID-19 вклад області в загальний показник зареєстрованих випадків та смертей від COVID-19 в цілому пропорційно відповідає кількості населення та забезпеченості регіону медичною інфраструктурою та медичними кадрами. При цьому летальність сукупного населення області від COVID-19 в 1,16 рази менша, ніж відповідний показник в цілому по Україні, але летальність медпрацівників від COVID-19 була в 1,4 рази більша, ніж відповідний загальноукраїнський показник, що можна пояснити більшими професійними ризиками медпрацівників. Загалом епідемічна ситуація по COVID-19 може вказувати на необхідний рівень готовності медичної інфраструктури до пандемічних загроз, але є необхідність у розвитку та подальшому удосконаленні протипандемічного потенціалу системи громадського здоров'я області.

ДТП та їх наслідки

В 2023 році в Одеській області було зафіксовано 1568 ДТП з загиблими та/або травмованими особами (6,6 % від всієї кількості по Україні), в яких травмовано 1829 осіб і загинуло 192 особи, що становить 6,2 % і 6,3 % відповідно від кількості по Україні.

Всього 526 ДТП зафіксовано із загиблими та/або травмованими пішоходами (8,1 % від всієї кількості по Україні), в яких загинуло 67 та травмовано 492 пішоходи.

Всього 61 ДТП було скоєно з вини пішоходів (8,7 % від всієї кількості по Україні). В цих ДТП загинуло 5 та ще 59 осіб травмовано.

Профіль захворюваності регіону на найпоширеніші, зокрема, респіраторні інфекції (ГРВІ, вітряна віспа, скарлатина) та зоонозні інфекції (хвороба Лайма, лептоспіроз) в порівнянні з показниками сукупного населення України є відносно сприятливим, але захворюваність на грип в 2023 році була майже втричі вище, ніж в цілому в Україні. Натомість щодо кишкових інфекцій в області ситуація в цілому є гіршою, ніж в Україні. ГКІ різної етіології та зоонозні сальмонельози суттєво перевищують загальноукраїнські показники, але інтенсивність спалахів кишкових інфекційних хвороб в Одеській області була в середньому дещо меншою, ніж в цілому в Україні. Отже, при плануванні в регіоні протиепідемічних та профілактичних заходів щодо найпоширеніших інфекційних хвороб потрібно враховувати строкатість проявів епідемічного процесу та застосовувати диференційований підхід.

Слід звернути увагу на показники захворюваності на туберкульоз, ВІЛ/СНІД та інфекції, що передаються переважно статевим шляхом, частка яких більш ніж вдвічі перевищує частку населення регіону в Україні. Високі

показники захворюваності на ці соціально небезпечні інфекційні хвороби потребують впровадження нових та посилення вже існуючих профілактичних програм для зменшення захворюваності та тягаря від цих інфекцій для населення області.

Як і в переважній більшості областей в Одеській області необхідні заходи для підвищення охоплення щепленнями дітей, оскільки охоплення по більшості щеплень коливається в межах лише 70–85 %.

Близько 21,4 % злоякісних новоутворень в області виявляється на пізніх стадіях, що також потребує вжиття заходів з покращення виявлення системою охорони здоров'я регіону, оскільки раннє виявлення злоякісних новоутворень збільшує шанси на виживання хворих.

Враховуючи те, що серед розладів психіки внаслідок вживання психоактивних речовин в області в етіологічній структурі хворих переважали особи, які вживали алкоголь (82,57 %) та опіоїди (11,92 %), першочергово

необхідним є лікування та реабілітація осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання саме цих психоактивних речовин.

Не зважаючи на те, що материнська смертність в області була суттєво меншою за загальноукраїнський показник (7,41 на 100 000 новонароджених проти 18,37 на 100 000 новонароджених), а малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області не на багато перевищувала загальноукраїнську (7,93 дітей на 1 000 народжених живими проти 7,49 загалом по Україні), доцільним є інтегрування в діяльність первинної ланки охорони здоров'я послуг з планування сім'ї, антенатального догляду, а також медико-соціальних послуг для підлітків та молоді на принципах «дружнього підходу».

Для зменшення кількості ДТП та травмованих і/або загиблих в них та підвищення безпеки на дорогах потрібна роз'яснювальна робота серед населення та/або проведення інших відповідних заходів.

Список скорочень

ГРВІ	гострі респіраторні вірусні інфекції	ДТП	дорожньо-транспортна пригода
ГКІ	гострі кишкові інфекції	КПК	кір, паротит, краснуха (вакцина)
ТБ	туберкульоз	АКДП	Адсорбована коклюшно-дифтерійно-правцева (вакцина)
ІПСШ	інфекції, що передаються статевим шляхом	БЦЖ	Бацила Кальмета-Жерена (вакцина)
Ніb(ХІБ)	Інфекція, що викликається <i>Haemophilus influenzae type b</i>	ІПВ	Інактивована поліомієлітна вакцина
ВГВ	Вірусний гепатит В	ОПВ	Оральна поліомієлітна вакцина

В даній публікації були використані дані:

Центру громадського здоров'я МОЗ України
 Державної служби статистики України
 Національного канцер-реєстру України
 Департаменту патрульної поліції Національної поліції України
 Державної служби України з питань праці

 www.phc.org.ua
 www.ukrstat.gov.ua
 www.ncru.inf.ua
 www.patrolpolice.gov.ua
 www.dsp.gov.ua